

Реформи нафтогазового сектору України та стратегія розвитку

naftogaz.com | naftogaz-europe.com | [@NaftogazUkraine](https://twitter.com/NaftogazUkraine)

Реформування газового сектору вимагає комплексного підходу

Стратегічний вектор розвитку нафтогазового сектору

2016

2017-2019

2020

Видобуток	<ul style="list-style-type: none"> • Сталий видобуток • Негнучка система оподаткування 	<ul style="list-style-type: none"> • Стимулююче регулювання • Приріст видобутку 	<ul style="list-style-type: none"> • Видобуток > споживання • Сталі ціни «хаб мінус»
Імпорт	<ul style="list-style-type: none"> • Ціни газу з ЄС є ринковими, конкурентними • Поставки з ЄС можуть повністю замінити поставки з Росії в 2016 • Низька гнучкість диверсифікації • Віртуальний реверс неможливий 	<ul style="list-style-type: none"> • Розблокування інтерконекторів 	<ul style="list-style-type: none"> • Імпорт для покриття пікового споживання • Повна інтеграція в ГТС ЄС
Тарифи	<ul style="list-style-type: none"> • РБА-тарифи на транспортування для транскордонних точок • Газпром ухиляється від застосування нових тарифів 	<ul style="list-style-type: none"> • РБА-тарифи на транспортування для всіх точок входу/виходу 	<ul style="list-style-type: none"> • Значне зниження тарифів на транспортування
Доступ до ГТС	<ul style="list-style-type: none"> • Модель ринку створює значні ризики як для постачальників, так і для оператора ГТС 	<ul style="list-style-type: none"> • Забезпечена відповідність положень вторинного законодавства вимогам енергетичного законодавства ЄС 	

Стратегічний вектор розвитку нафтогазового сектору

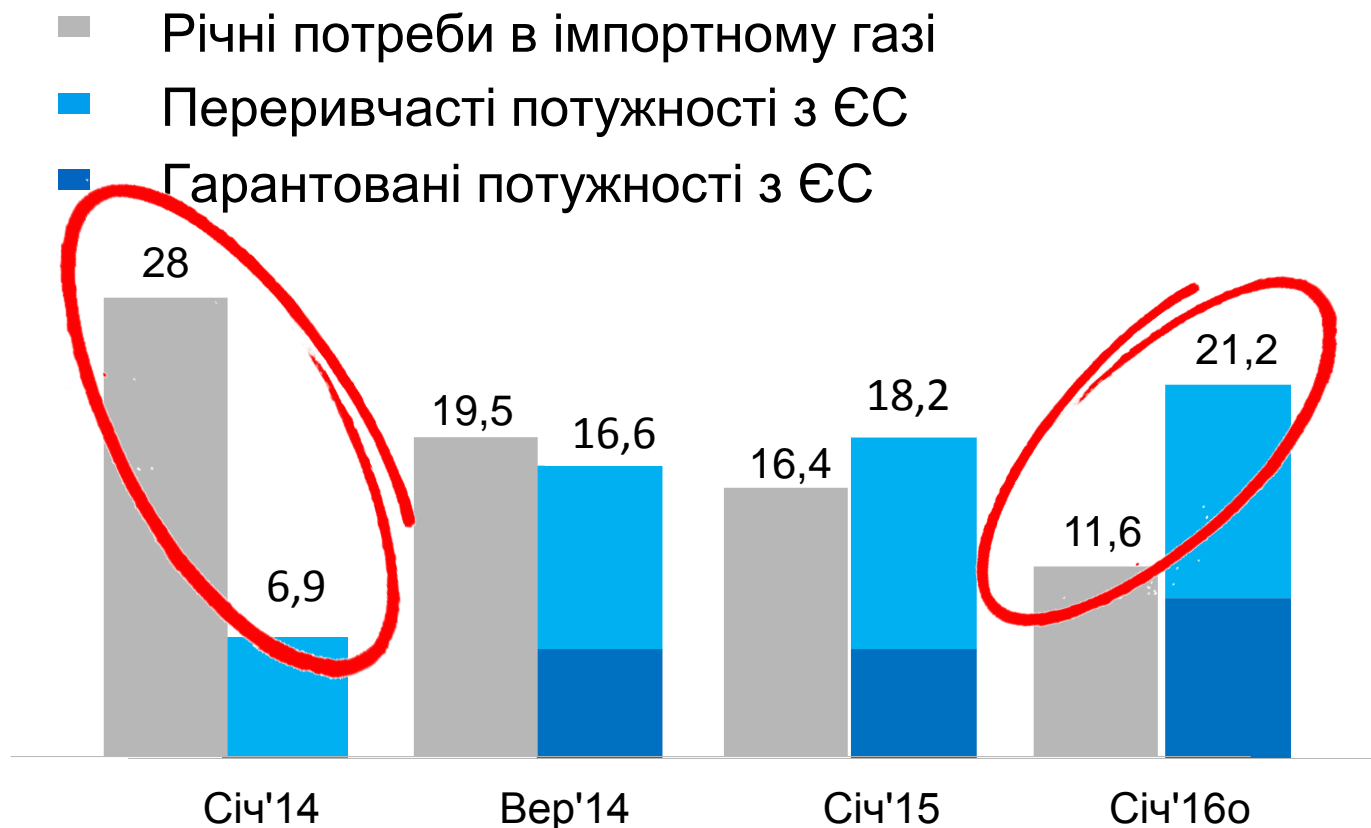
2016

2017-2019

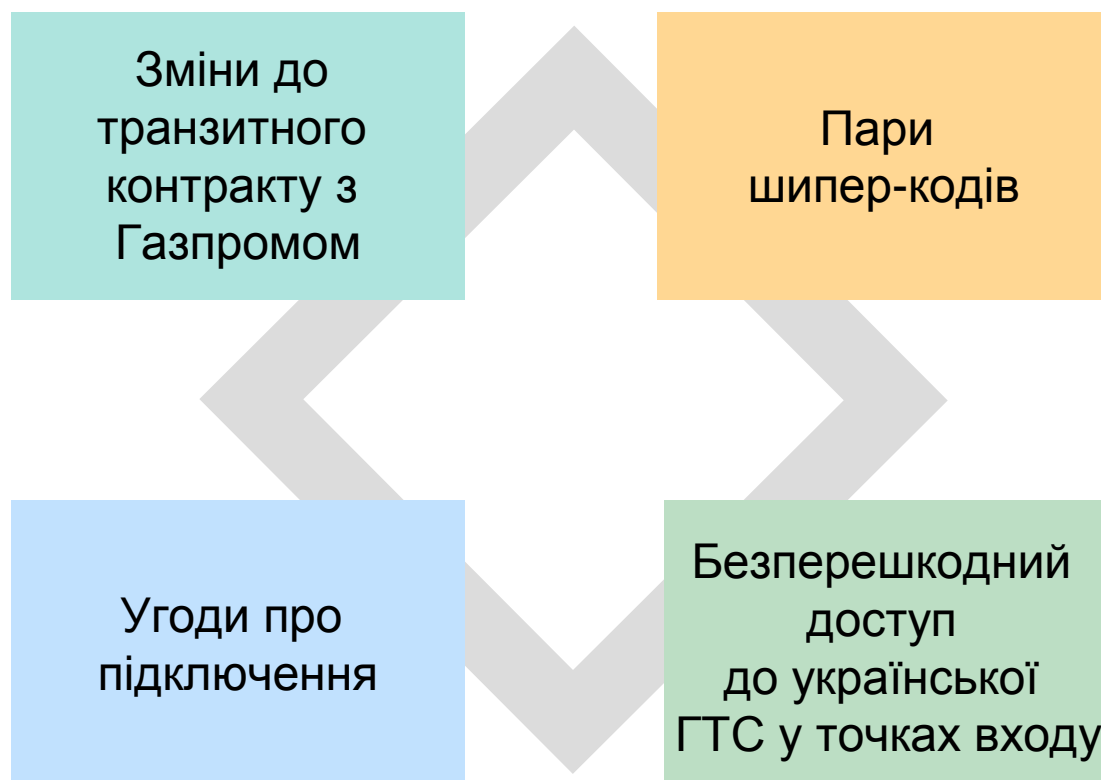
2020

Біржа	<ul style="list-style-type: none"> Початок торгів на газових біржах, поява перших фьючерсних контрактів 	<ul style="list-style-type: none"> Ліквідна газова біржа з прозорим визначенням ринкової ціни та можливістю хеджувати цінові ризики 	<ul style="list-style-type: none"> Можливе створення газового хабу
Регулятор	<ul style="list-style-type: none"> Регулятор з певними інституційним недоліками 	<ul style="list-style-type: none"> Забезпечена робота професійного та незалежного регулятора енергоринку 	
Роздрібний ринок	<ul style="list-style-type: none"> Відсутність конкуренції в сегменту 	<ul style="list-style-type: none"> Забезпечений доступ споживачів до як мінімум одного альтернативного постачальника 	<ul style="list-style-type: none"> Забезпечений ефективний доступ до альтернативних постачальників Чесна конкуренція
Субсидії	<ul style="list-style-type: none"> Перехід від «прихованих» до прямих субсидій 	<ul style="list-style-type: none"> Повна лібералізація цін з 1 квітня 2017 р. Створено ефективний механізм адресних субсидій, що стимулюють енергозбереження 	<ul style="list-style-type: none"> Зменшення витрат на субсидії через сталі економічне зростання

Річні реверсні потужності вже **дозволяють покрити річні потреби газу** в Україні
(млрд куб.м/рік)

Необхідно привести відносини з операторами суміжних газотранспортних систем та ВАТ «Газпром» у відповідність з європейським та українським енергетичним законодавством

Проблема реверсу не вирішена повністю.
Обмеження обсягу реверсних поставок складає
~ 75 млрд м³/рік

96 млрд м³/рік -
можлива потужність української ГТС
у точках входу з Європи у 2016 р.

21,2 млрд м³/рік –
потужність, на сьогодні доступна у
точках виходу з ГТС країн ЄС та
Молдови до України

- Контрактні відносини, які склались у точках транскордонних з'єднань між українською ГТС та сусідніми країнами ЄС, є порушенням енергетичного законодавства України та ЄС, оскільки створює обмеження для співробітництва між операторами сусідніх країн Енергетичного співтовариства
- Відсутні технічні або інфраструктурні перешкоди для вільного руху природного газу між ГТС України та країн Європи

Очікуваний результат:

- Відсутність потреби в імпорті
- Зниження ціни на природний газ
- Збільшення інвестиційної привабливості України

Передумови:

- Остаточна лібералізація цін на природний газ
- Стратегія 20/20 УГВ, плани щодо загального нарощування видобутку компаніями України до 27 млрд. грн.
- Розвиток національної науково-технічної бази
- Ефективна політика «ресурсного менеджменту»
- Збалансоване податкове законодавство

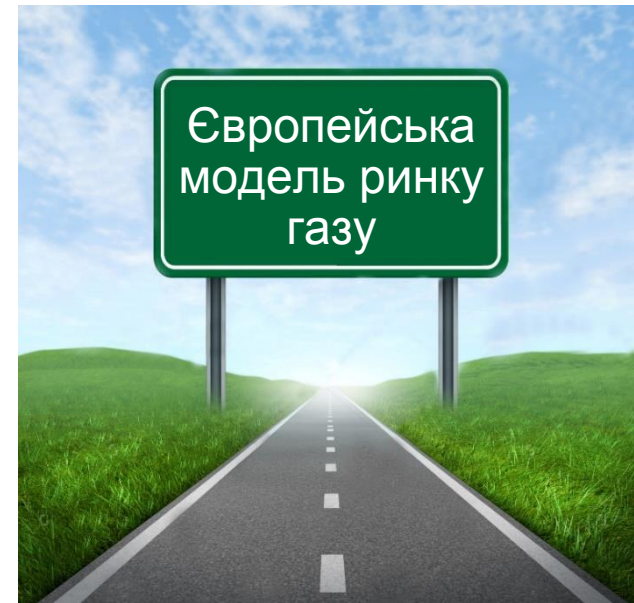
Основні критерії ефективності роботи ринку, які мали бути враховані у вторинному законодавстві:

Очікуваний результат:

- I. Простота
- II. Прозорість
- III. Справедливість (недискримінаційність)

- Ліквідний ринок
- Чесна конкуренція багатьох учасників, зокрема, нових західних компаній
- Довіра споживачів

За зазначеними критеріями, чи досягнуто головну мету побудови нової моделі ринку природного газу?

- Відсутність добового ринку газу;
- Недостатність інформації щодо відборів споживачів;
- Неринкові методи балансування;
- Неможливість поставляти чітко визначені обсяги
- Відсутність балансуючих груп;
- Обтяжливе фінансове забезпечення

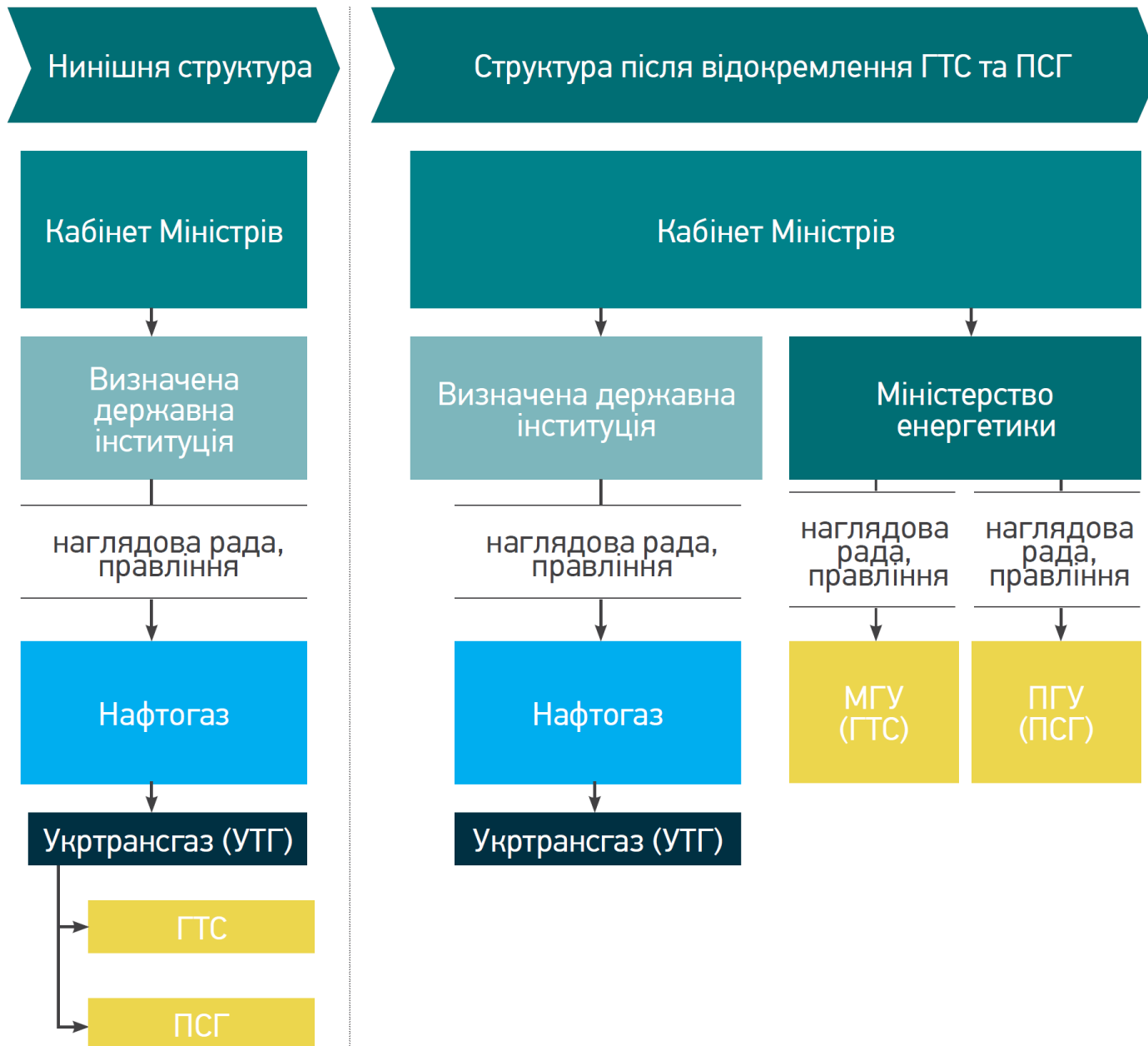
- Добовий ринок природного газу;
- Максимально комфортні та прості правила роботи і обміну інформацією
- Зрозумілі правила балансування – ринкові стимули для користувачів підтримувати портфоліо у балансі;
- Гнучкість роботи оператора ГТС та додаткові продукти і послуги

Необхідні кроки

1. Публічне обговорення проекту Кодексу ГТС з учасниками ринку природного газу;
2. Отримання позитивного висновку від Секретаріату Енергетичного Співтовариства щодо відповідності положень нового проекту Кодексу ГТС вимогам енергетичного законодавства ЄС, зокрема стандартному Мережевому кодексу ЄС щодо балансування;
3. Ухвалення НКРЕКП нового проекту Кодексу ГТС;
4. Ухвалення відповідальними органами державної влади змін до пов'язаних регуляторних актів.

Наведені кроки повинні бути виконані протягом найближчого часу. Це найбільш швидкий та єдиний ефективний спосіб відкрити ринок природного газу для конкуренції та залучити до роботи на ньому провідні західні газові компанії.

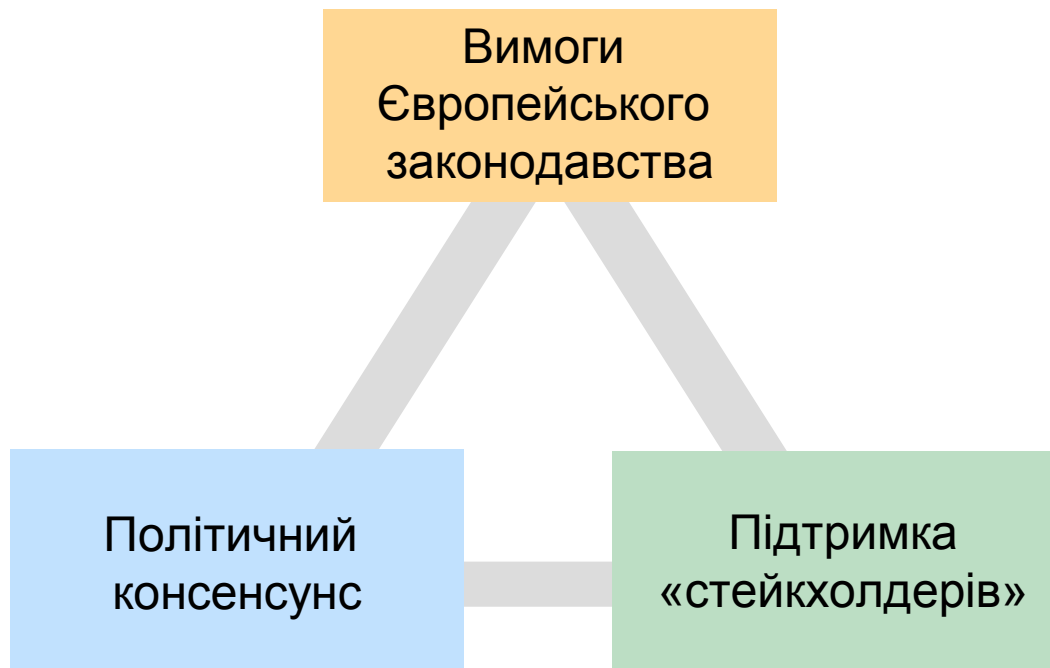
Що зараз?

1. До обговорення залучено Секретаріат енергетичного співтовариства, Європейську Комісію, ЕБРР, Світовий Банк
2. Робота ведеться Нафтогазом, Укртрансгазом, профільними міністерствами та КМУ
3. Розроблено проекти установчих документів МГУ, триває узгодження
4. Розроблено проект плану корпоративного управління МГУ, триває узгодження
5. Проводиться робота над законопроектом щодо умов користування ГТС

Основні ризики

- Відношення до реформ по «формі, а не по суті»
  - Відновлення ручного управління газовими активами
  - Наявне протистояння між прибічниками європейської моделі ринку та прихильниками архаїчних «радянських» уявлень про те, як мають бути побудовані відносини на газовому ринку.
-

Ключ до успіху

Необхідні кроки

- Серпень 2016** Подання до КМУ плану корп. управління нового оператора ГТС
- Серпень 2016** Створення нової компанії (оператора ГТС) під управлінням МЕВПУ
- Вересень 2016** Формування структури корпоративного управління нового оператора ГТС
- Вересень 2016** Затвердження переліку необхідних матеріально-технічних ресурсів
- Вересень 2016** Затвердження порядку передачі конфліктних активів від Міненерговугілля
- Жовтень 2016** Розробка КМУ (після консультацій з СЕС) проектів НПА для невторчання між двома державними органами
- Лютий 2017** Схвалення вторинного законодавства

30 дн після рішення у Стокгольмі Передача активів ГТС новому оператору ГТС

7 міс після рішення у Стокгольмі Сертифікація нового оператора ГТС

- Забезпечення ефективного нагляду за діяльністю природних монополій
- Забезпечення конкуренції в тих сегментах, де це можливо. В результаті, це призведе до підвищення ефективності енергоринків та захистить інтереси кінцевих споживачів

Головні критерії

Компетентність

**Функціональна
незалежність**

**Інституційна
незалежність**

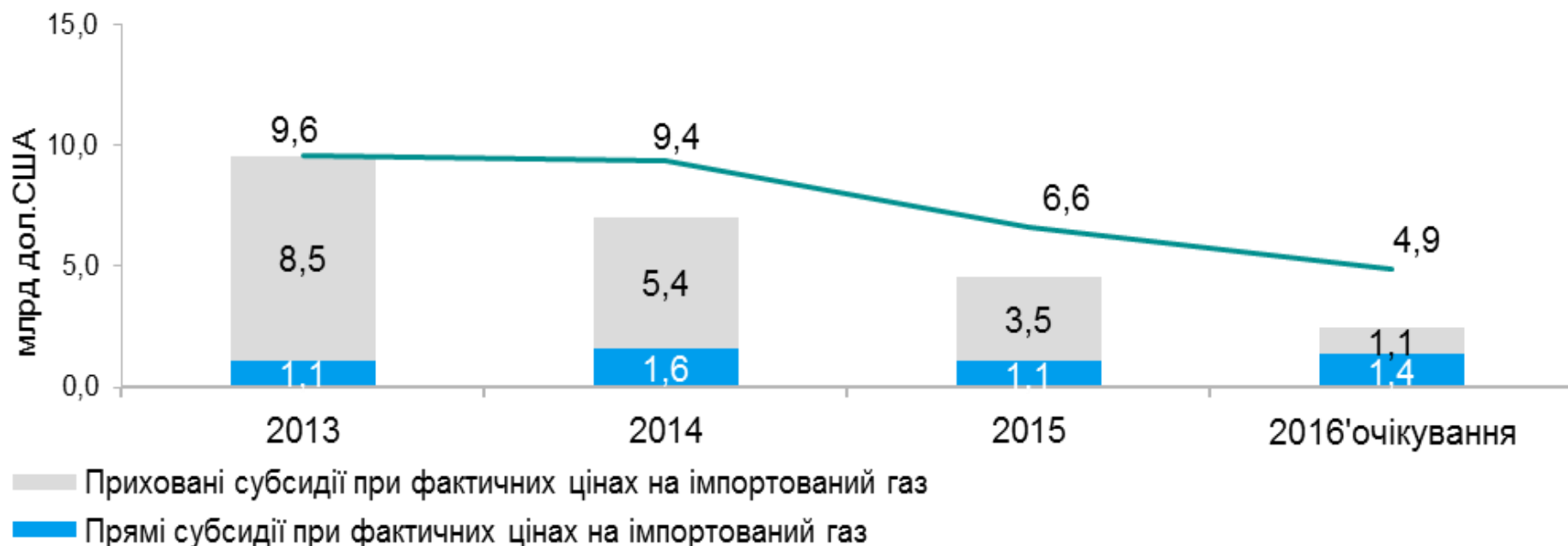
**Фінансова
незалежність**

Очікувані кроки

1. Ротація членів Регулятора із забезпеченням дотримання критеріїв найвищих професійних, моральних якостей та незалежності
2. Визначення повноважень з призначення членів національних комісій регулювання природних монополій та визначення місця регуляторів в системі державних органів
3. Передбачити створення двох колегіальних органів замість одного: регулятора енергетичного ринку та регулятора ринку комунальних послуг
4. Дозволити нерезидентам бути обраними до членів Комісії

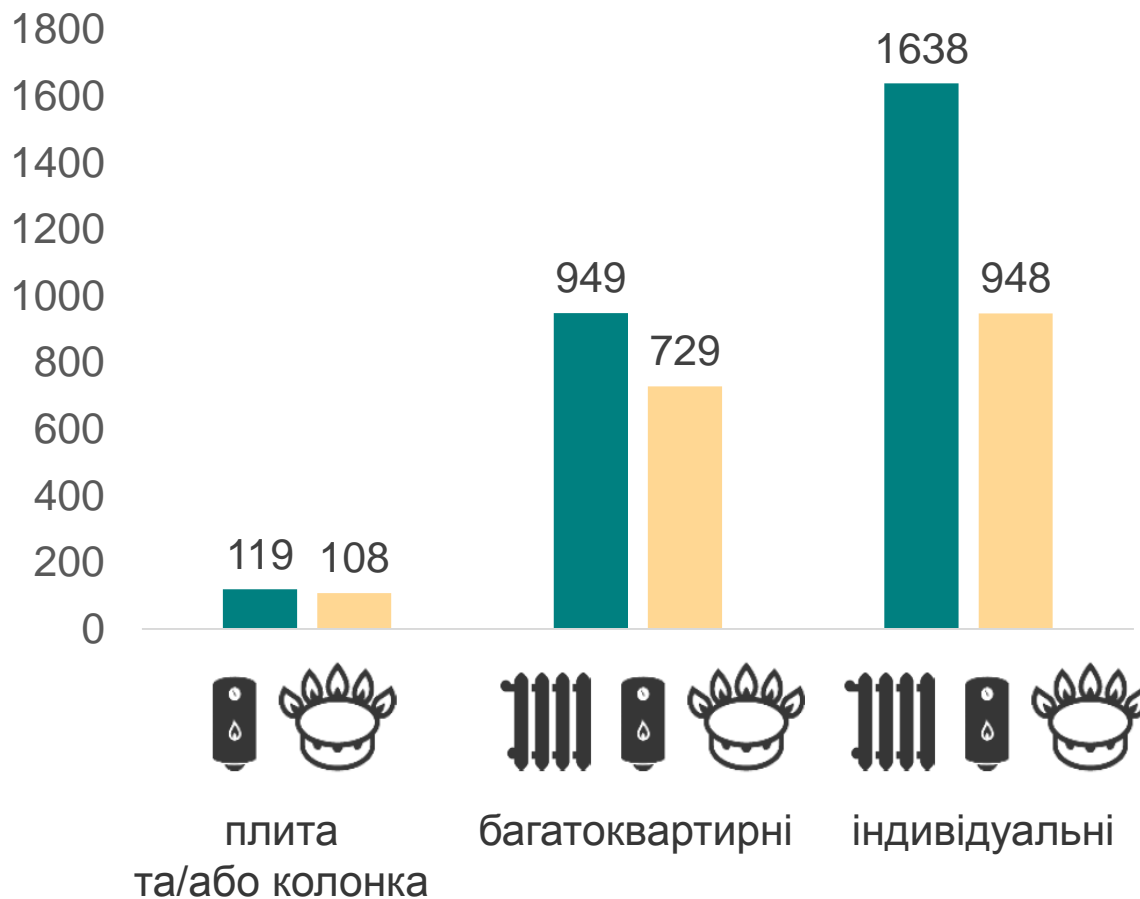

- Сума прямих субсидій зросла (з 6,8 до очікуваних 40,3 млрд.грн в 2013 та 2016)
- Проте вдалося знизити сумарні (адресні і приховані) газові субсидії на майже 7 млрд дол.США/рік (9,6 млрд дол.США/рік у 2013 р. до очікуваних 2,6 млрд дол.США/рік у 2016 р.(фактичні ціни)
- В постійних цінах 2013 загальна сума прямих та прихованих субсидій зменшилась на 4,7 млрд дол.США/рік

Субсидіанти менше скорочували обсяги

**Середній обсяг використаного газу,
куб. м на абонента за сезон**

Відсутність стимулу економити

Ризик несправедливого призначення субсидій

Ризик зловживань

Низька можливість інвестування в енергоефективність

Необхідні кроки

1. Запровадження місячних коригуючих коефіцієнтів до діючих соціальних нормативів по газу
2. Створення єдиної бази субсидіантів
3. Впровадити часткову монетизацію субсидій
4. У перспективі покращення системи непрямой оцінки доходів субсидіантів для забезпечення оцінки їх реальних доходів (наприклад, шляхом введення додаткових критеріїв виділення субсидій за критеріями майнового стану)

**Price discovery: важливість
створення ліквідної газової біржи
в Україні**

Для газового ринку біржа означає наявність:

- **Стандартних угод** для торгівлі природним газом (наприклад, за стандартами EFET)
- **Публічно доступного індексу ринкової ціни**, як для біржової, так і для позабіржової (ОТС) торгівлі, що забезпечить надійні цінові сигнали для всіх учасників ринку
- **Стандартизованих продуктів для трейдингу**. Ці продукти мають забезпечувати торгівлю в межах одного дня, спотову (на добу вперед) та ф'ючерсну торгівлю – а ціни по таких контрактах мають встановлюватися вільно
- **Учасників ринку, які забезпечують клірингові розрахунки**